

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۷/۱۱

شیعه تا دوره عباسیان اقلیت محسوب می‌شده و در تمام طول دوره عباسیان، دوره پر التهابی را گذرانده است و برای عبور از این چالش‌ها، راهبردهایی را درون خودش ایجاد کرده است که نشانه این عبور، بسط، گسترش و بقاء تشیع از ابتداء تا عصر عباسیان و تا عصر حاضر است. فلذا مطالعه این مذهب از این جهت که میتواند برای جوامع دیگر، تجربه‌ای به منظور حفظ و بقاء خویشتن باشد، اهمیت دارد.

مهم‌ترین اختلاف شیعه با سایر عقائد زمانه خودش، مسئله جانشینی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم است. مبنای غصب خلافت، حاصل منازعه میان دو نگاه سیاسی و دینی به امر امامت و جانشینی بوده است که شیعیان از منظر دینی به خلافت نگاه میکردند و همین باعث ایجاد اختلاف میان تشیع و دیگر مسلمانان شد.

چگونه الرضا من آل الرسول یک فریب بود؟

در سرزمین‌های دیگر مثل خراسان، اینکه چه کسی را اهل بیت خطاب باید کرد و از آل پیامبر دانست، یک امر ناشناخته‌ای بوده است. با این وجود اهل خراسان بسیار دوست‌دار اهل بیت پیامبر بودند و حتی به همین دلیل بود که به بکیر گفتند هیچ قومی گمراه‌تر از عرب وجود ندارد که پیامبرش از دنیا برود و آنها امامت را به غیر از عترت او واگذار کنند، اما اینکه مصداقا چه کسی اهل بیت باشد را اهل خراسان نمی‌دانستند. عباسیان دقیقا از همین عدم آگاهی استفاده کردند و شعار الرضا من آل محمد را استفاده کرده و خراسانیان را دعوت به بیعت میکنند که آنها نیز تن میدهند.

راهکار مبارزه امام صادق علیه السلام با این چالش این بوده است که در خطبه‌های خودشان و گفتگوهایشان تأکید میکنند که آل محمد کسانی هستند که در آیه تطهیر آمده‌اند و نباید آل محمد را به دیگران تعمیم داد.

پراکندگی جغرافیایی و شبکه وکالت

رهبر سازمان باید مرادهای جدی و همیشگی با زیردستان خودش داشته باشد و این مراده در زمانی رخ میدهد که سهولت دسترسی به یاران و امام وجود داشته باشد. اما اینکه حکومت بنی‌العباس امام را در حصر قرار داده بود و مانع این مرادوات میشد و یا اینکه بسیاری از شیعیان در سرزمین‌های متکثر و دور زندگی میکردند، مسئله وکالت و نیابت، به عنوان یک راهکار در نظر گرفته شد که توانست ارتباط را میان امام شیعیان و بدنه شیعیان برقرار سازد. به هر حال اما در این دوره، وکلایی هستند که از موقعیت خودشان سوءاستفاده میکنند مثل فارس بن حاتم که در سلک واقفیه قرار می‌گیرند.